



Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

Az építkezés katasztrófája
Budapesten

Pest: Napló

Br

(Hely)

1919. X. 9

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

333.32

Hely

Idő

"1919"

Személy

Helyszám

Az építkezés katasztrófája Budapesten

Évchig nem lesz magánépítés

(Saját tudósítónktól.) A kereskedelemügyi miniszteriumban dr. Maly Ferenc miniszteri tanácsos osztályában értekezleteket tartanak mostanában, amelyek célja égetően fontos: a különböző iparágak helyzetének megismerésével foglalkoznak. Az értekezletek során legutóbb az építőipar különböző ágainak képviselői kerültek meghallgatásra. A Fenyvessy József miniszteri tanácsos elnöklete alatt lefolyt tanácskozás elszomorító képét tárta fel annak a helyzetnek, amelybe az építőipar már a háboru alatt jutott és amelyet a hóhéralom még elviselhetetlenebbé tett. Megállapították a felszólalók, hogy jölehet az első köztársaság alatt több építésügyi tanács, lakásépítési hivatal, a kommun alatt pedig építésügyi direktorium szerveztetett, amelyek mind úgy dolgoztak, mint Andersen mesebeli takácsai, akik üres szovátákon mimelték a szövést, de tülbuzgalommal semmit sem csináltak, sőt azt a keveset is semmivé tették, amit a magánvállalkozás nélkül is produkálni tudott volna.

(Bérházak építése lehetetlen)

Megállapítható, hogy építési anyagot részben egyáltalában nem kapni, részben a lánckereskedelem üzelmel lehetetlenné teszik a meglévő készletek megszerzését is. Itt is természetesen a legfőbb bajt a szénhiány okozza, mert emiatt téglá- és mészégetése lehetetlen. Van ugyan egynéhány millió téglá Budapestén, részben kiégetetlen nyers állapotban, de már mészhez csak igen nehéz hozzájutni, míg a gipszgyárak megszállott területeken lévén, teljesen hozzáférhetetlenek. Cementből a legnagyobb termelőképeségű beocsini gyár jugoszláv területén van, így hozzáférhetetlen. A Mák. tatabányai cementgyárának viszont óriási készletei vannak, de a közlekedési eszközök hiánya miatt azok onnan el nem szállíthatók. Ezek a körülmények okozták azután, hogy a téglának ezer darabja 880 korona (békében huszonhat korona volt), az égetett mész száz kilogrammja 90 korona, a portland cementé 70-80 korona, gipsz pedig semmi áron nem kapható. Még ezeknél az építési anyagoknál is nagyobb a hiány az épületszfában, mert az erdők a megszállott területeken vannak, kitermelés egyáltalában nincsen. Ami a vasat illeti, gömbvasban — ami a vasbeton-építésnek nélkülözhetetlen alkotórésze — rendkívül nagy a hiány.

Mindezek a körülmények lehetetlenné tennék az építkezést akkor is, ha egy rendszeres építési program már megállapítható volna. Az építőipar helyzete ugyanis lényegében az, hogy csak állami építési program lehet az alapja, mert a magánépítés fellendüléséről egyáltalában beszélni nem lehet. Az említett anyagok hiánya, valamint az 5 korona 50 filléres kőműves órabérek és a nyolc órára szorított munkaidő mellett — ami a termelésre szintén gyakorolja drágító befolyását — bérházak építése teljesen ki van zárva, mert az előállítandó helyiségekért a befektetendő tőkének legalacsonyabb kamatoztatása mellett is olyan lakbérreket kellene kérni, amelyeket senki meg nem adhatna és így a magántőke — feltéve ilyenek vállalozási kedvét — nem kereshet elhelyezést építményekben.

(Kaszárnyák mint lakások)

Az államnak korábbi időben nagyobb építkezési szükségletei voltak és a háboru alatt szünetelvé az építkezés, igen nagy közszükségletek állottak elő, amelyek kielégítését az építőipari érdekeltségek joggal várták. Középületek tervei nagy mennyiségben voltak készen és részben készültek az egyes miniszteriumokban, mindezekre azonban most már, hogy az ország területe lényegesen megkisebbedett, szükség nem lesz. Többek között a véderő leszállítása, egy a fővárosban, miut a vidéken a katonalaktanyák oly nagy számú teszi feleslegessé, hogy azoknak más célokra való felhasználása miatt ui-

középületek emelése nem szükséges. Ezeknek a lakótanyáknak és egyéb felszabaduló középületeknek egyrésze, különösen Budapestén bérházak céljaira lenne felhasználható.

Ezzel a kérdéssel azonban ma még nincsen tisztában senki. Ma látszólag úgy áll a helyzet, hogy nagy lakásszükség van Budapestén, azok azonban, akik ezzel a kérdéssel foglalkoznak, erősen vallják a nézetet, hogy a lakásszükség helyébe néhány hómulva sok ezer üres lakás fog lépni. Biermann „elvtárs” hirhedi mondása a vízfejű fővárosról igaznak fog bizonyulni: a kis Magyarország tényleg nem fogja megbírni a kétmillió lakosságú fővárost, az ipari és egyéb megélhetési foglalkozások erős megcsappanása óriási mértékben fogja megaszantani Budapest népességét és így az építési viszonyokkal ismerős körökben aggodalommal néznek az eshetőség elé, hogy Budapestén a legközelebbi öt-hat év alatt lakásépítés nem lesz.

(Bérbeadott mágnáspaloták)

Jelenleg az építőipart Budapestén néhány korábban megkezdett építkezés: a Máv. gyáli-uti lakóháztelepe, a Podmaniczky-utcai háztelepe, a Haditermény Szemere-utcai nagy épületének munkáin kívül csakis javítások és átalakítások foglalkoztatják. Főképpen a kommun alatt megromált főuri paloták javítási munkái vannak folyamatban, mert a tulajdonosok palotáikat scrra bérbe akarják adni. A főuri tulajdonosok jórésze úgy határozott, hogy a legközelebbi időben vidéki birtokára vonul és máris több mágnáspalotát adtak bérbe.

Ilyen körülmények között az ankléien felmerült különböző tervek ugyszólván tárgytalanok. Ilyen volt például, hogy szakítani kell a pazar építkezési móddal és kőalapon, vályogfalakon, földszintes lakóházakat kell építeni, amelyek husz huszonöt évi időtartamra megfelelnek. Másik terv volt, hogy a meglévő házak fedélüregében manzard-lakásokat kellene csinálni munkások részére. Ezek a lakások a munkásoknak a város különböző részeiben való elosztódását vonnák maguk után és külön munkástelepek létesítését mellőzhetővé tennék.

Sok figyelemre méltó az az eszmé, hogy a kor-

	(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)	(Oldal)	Helyszám
--	--------	-------	----------------	---------	----------

mány tегyen illetékes helyeken lépéseket és első-sorban a nagy munkanélküliség megszüntetése érdekében eszközölje ki, hogy a *külföldi háborus károk helyreállítási munkáiban a magyarokat is részesítsék*, még pedig ne csak az építési munkásokat, hanem az építési irodák szellemi szakmunkásait is, akik most teljesen kenyér nélkül maradnak.

(Érdekes tervek)

Az egészségügyi berendezések iparának képviselői érdekes eszméket hoztak fel. Többek között megállapították, hogy Budapesten a házak vízvezetéki berendezései annyira tönkrementek, hogy a *vízműveken kitermelt víz harmadrésze elvész* és elfolyik a csatornáknban. Ha a vízvezetéki hálózat csöveit sűrűgösen megjavítanák és azok helyreállítására a háztulajdonosokat köteleznék, akkor a budapesti szénkrízis is csökkenne, mert ha a mostaninál egyharmaddal kevesebb vizet kellene termelni, úgy évenként *harminc millió korona értékű szén takaríthatnák meg*. A fűtési berendezések, átalakítások is nemcsak az azokkal foglalkozó építőiparosok és munkások szempontjából volnának sűrűgések, hanem a szén szempontjából is. A budapesti lakások csaknem kivétel nélkül porosz szénre vannak berendezve, a megmaradt országterületen rendelkezésre álló alantasabb minőségű szén pedig csak úgy volna fűtésre felhasználható, ha a fűtőtesteket megfelelően átalakítanák.

A *butoripar* helyzetét is megvitatották. Annak idején előbb a Károlyi-kormány lakásügyi hivatala, majd a kommun alatt a lakásügyi direktórium rengeteg mennyiségben készítettett lakásalkatrészeket: ajtókat, ablakokat stb., úgy hogy csupán ajtóból tizenötezer darab van felhalmozva a budapesti asztalosok raktáráiban. S ez most senkinek sem kell és a feleslegessé vált áruban rengeteg pénz fekszik. A válság előtt álló asztalosok azt szeretnék, ha a kormány ezt a megrendelt árut tőlük átvénné

és a külföldön értékesítené, amire meg is volna a lehetőség, mert Szerbiában és Horvátországban a fából készült lakásalkatrészek iránt igen nagy kereslet van, sőt Olaszországban is értékesíthető volna a most nálunk heverő készlet.

Még egy egészen speciális probléma is merült fel. Ugy az építőmesterek, mint az asztalosok sűrűgős intézkedésre kérték a kormányt a készletben lévő faneműek hathatós megvédelmezése érdekében. Már eddig is erősen lopkodják az építő állványtelepek és a műfalerakó helyek készleteit. S a mai közbiztonsági viszonyok között nagyon komoly az aggodalom, hogy télire mindazt a faneműt, ami nincs zárt helyiségben, *el fogják lopni*, az így elveszett áru azután egyáltalán nem lenne pótolható.

Arra is kérték az érdekeltek a kormányt, hogy sűrűgösen intézkedjék a kommun alatt elvett anyagok visszaadása iránt, valamint arra is, hogy ejtse módját az állam részére már elvégzett építési munkák gyors likvidálásának és *folyósítsa a vállalkozók már rég esedékes követelését*, mert igen nagy ösz-szegekre rugnak az állammal szemben építkezési megbízásokból származó olyan követelések, amelyek esztendők óta várnak kifizetésre azért, mert az egyes minisztériumokban bürokratikus lassúsággal végeztek, most pedig sehogy sem végzik a keresleti kimutatások leszámitolását.

(Szakítás a nyolcórás munkaidővel)

A munkásviszonyok tekintetében egyértelmű volt az építőipar minden szakmájából jelenvoltaknak az az állásfoglalása, hogy a *munkaviszonyok gyökeres reformra szorulnak. A nyolcórás munkaidővel feltétlenül szakítani kell*, mert az építőiparban csak az év egy részében lehet dolgozni és ezt az igényt fokozott mértékben kell kihatáználni, ha termelni akarunk. Ugy, hogy az azelőtti *kilenc és fél óráj munkaidőt mindenestre vissza kell állítani*. Ez az egyik. A másik pedig az, hogy a óráberek mellett való dolgoztatás produktív eredménye nem

vezethet. A vörös uralom népbiztosai rájöttek már arra, hogy vissza kell állítani az *akkord-rendszert*, amivel tapasztalás szerint a munkások is többet kereshetnek, természetesen csak akkor, ha becsületesen dolgozni akarnak!